BADANIE PERCEPCJI SPOŁECZNEJ, ZADOWOLENIA I NASTAWIENIA DO REALIZOWANEGO PROJEKTU – CZ. I

Ulężałka Sylwia, Jurczak Tomasz, Włodarczyk Renata

Wprowadzenie

Celem projektu EH-REK pt.: „Ekohydrologiczna rekultywacja zbiorników rekreacyjnych „Arturówek (Łódź) jako modelowe podejście do rekultywacji zbiorników miejskich”, jest podjęcie kompleksowych działań w oparciu o podejście systemowe wykorzystujące koncepcję ekohydrologii dla rekultywacji zbiorników „Arturówek”.

Projekt proponuje innowacyjne podejście w zakresie:

1) skonsolidowania wiedzy dotyczącej funkcjonowania wodnych ekosystemów miejskich,

2) metod planowania i podejmowania decyzji w zarządzaniu ekosystemami wodnymi na terenach miejskich,

3) opracowania i zastosowania technologii ekohydrologicznych i ich synergii dla osiągnięcia celów wyznaczonych przez dyrektywy europejskie (Dyrektywa 2006/7/WE dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach, Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE)

4) systemu szkoleń, rozpowszechnienia wiedzy i współpracy w oparciu o współdziałanie w ramach platformy interesariuszy.

Projekt współfinansowany przez Komisję Europejska, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w ramach instrumentu finansowego LIFE+ i realizowany na terenie Łodzi w latach 2010-2014 ma na celu:

- opracowanie szczegółowego koncepcyjnego programu działań dla rekultywacji zbiorników rekreacyjnych w „Arturówku” (Łódź);
- wdrożenie opracowanego programu działań i realizację zaplanowanych w nim inwestycji;
- wykorzystanie systemu modelowego (demonstracyjnego) rekultywacji zbiorników do działalności dydaktycznej i szkoleniowej;
- przygotowanie podręcznika eksploatacji systemu;
- opracowanie ramowej strategii rekultywacji dla innych zbiorników i rzek Łódzkich;

Jednym z zadań projektu jest badanie percepcji społecznej, zadowolenia i nastawienia społeczeństwa do realizowanego projektu w oparciu o konsultacje społeczne i przeprowadzenie ankiet na terenie realizacji projektu. Badanie to przeprowadzone zostanie w ramach projektu w 3 etapach: bezpośrednio po rozpoczęciu projektu, w trakcie jego realizacji i po jego zakończeniu. Uzyskane wyniki badań mają na celu zobrazowanie nastawienia społeczeństwa do realizowanych w projekcie działań, uzyskanie spostrzeżeń społeczeństwa na temat stanu środowiska oraz określenie oczekiwań osób odwiedzających „Arturówek” w stosunku do jakości wód i środowiska przyrodniczego.

Teren badań

Ankiety przeprowadzono w miesiącu sierpniu 2010 roku na terenie „Arturówka” wśród osób przebywających w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych oraz miejscach do nich przyległych (Las Łagiewnicki, ośrodki sportowo-wypoczynkowe, plaża, przystań, restauracje itp).

Metodyka badań

Badanie percepcji społecznej przeprowadzono w oparciu o opracowaną ankietę zawierającą 15 pytań podzielonych na 4 części: cz. A – dane osobowe ankietowanych (pyt. nr 15; wykresy 1-5), cz. B - dostępność terenów zielonych i kąpielisk w Łodzi (pyt. nr 1-3; wykresy 6-8), cz. C – informacje na temat „Arturówka” (pyt. nr 4-10; wykresy 9-15) i cz. D – informacje na temat projektu EH-REK (pyt. 11-14; wykres 16). Ankiety przeprowadzone były anonimowo i dobrowolnie wśród osób odwiedzających „Arturówek”. Osoby ankietowane w trakcie wywiadu środowiskowego otrzymywały ulotki dotyczące projektu oraz długopisy z logotypami instytucji realizujących i finansujących projekt oraz adresem strony internetowej projektu.

Fot 1. Kąpielisko „Arturówek” – miejsce realizacji projektu EHREK (fot. S. Ulęzałka)

Wyniki cz. A – dane osobowe ankietowanych.

Ankietę samodzielnie wypełniło 80 kobiet i 64 mężczyzn. Wszystkie wyniki wskazań procentowych zostały obliczone przyjmując bazę 144 podmiotów ankietowanych.

Procentowy udział ankietowanych w zależności od płci, wieku, wykształcenia, stanu cywilnego oraz posiadanych dzieci został przedstawiony poniżej.

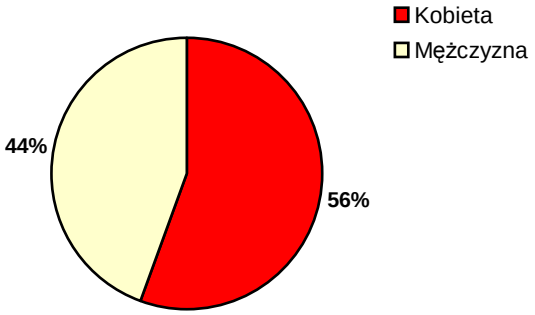

Wykres 1. Płeć

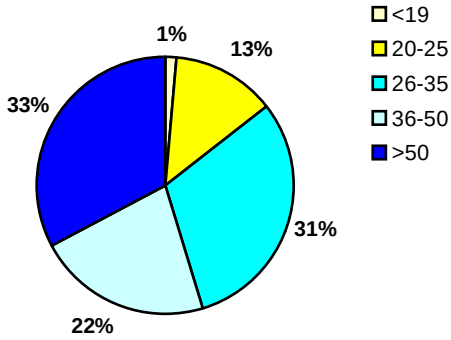

Wykres 2. Wiek

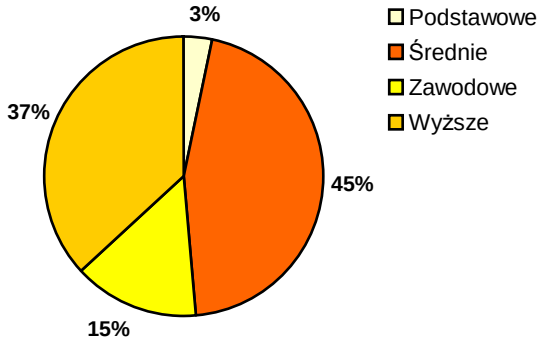

Wykres 3. Wykształcenie

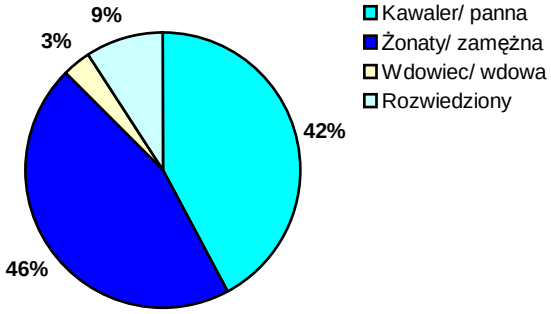

Wykres 4. Stan cywilny

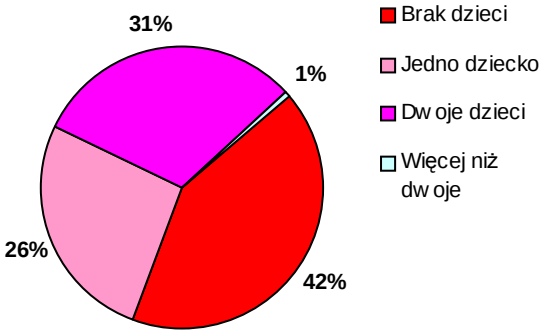

Wykres 5. Liczba dzieci w rodzinie

Wśród ankietowanych największą frekwencją wykazały się osoby w grupie wiekowej >50 lat (33%) oraz w przedziale wieku 26-35 lat (31%); osoby ze średnim wykształceniem (45%); w porównywalnym stopniu osoby samotne i członkowie rodzin (odpowiednio 54% i 46%); w większości osoby bezdzietne (42%).

Wyniki cz. B – dostępność terenów zielonych i kąpielisk w Łodzi.

W celu określenia dostępności terenów zielonych i miejsc kąpieliskowych na terenie miasta oraz głównych przyczyn wpływających negatywnie na możliwość korzystania z tych terenów przez Łodzian dokonano analizy wyników trzech pytań ankiet, których procentowy udział odpowiedzi przedstawiono na wykresach poniżej.

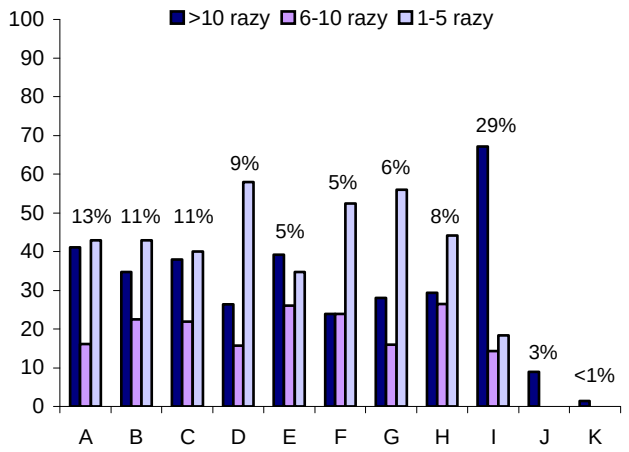

Wykres 6. Które tereny zielone lub kąpieliska w Łodzi odwiedza Pan/Pani i z jaką częstotliwością w roku?

A - Park Mickiewicza (Julianowski), **B** - Park Piłsudskiego (Zdrowie)
C - Park Staromiejski (Śledzia), **D** - Park Źródliska,
E - Park 3 Maja, **F** - Park 1 Maja (Stawy Stefańskiego),
G - Park i Stawy Jana, **H** - Park i Stawy na Młynku,
I - Las Łagiewnicki i Arturówek, **J** - Inny (lokalny),
K - Nie korzystam z terenów zielonych

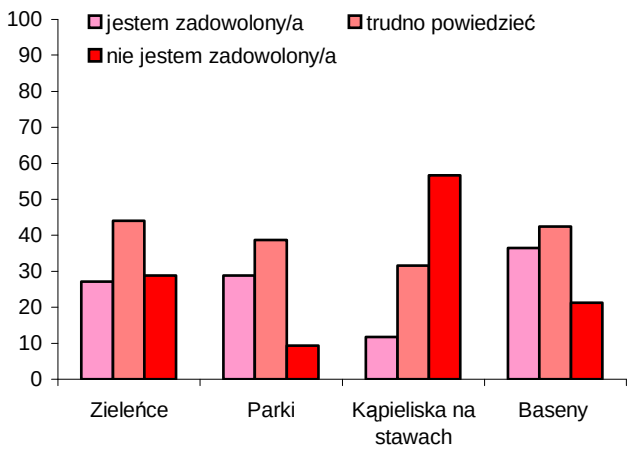

Wykres 7. Czy jest Pani/Pan zadowolony z dostępności terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych w Łodzi?

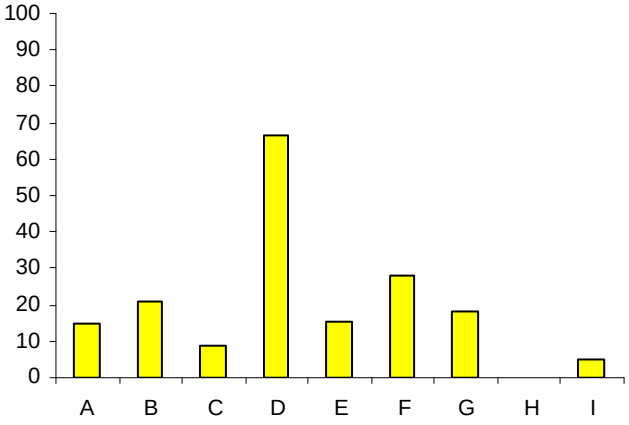

Wykres 8. Co Pani/Panu najbardziej przeszkadza podczas korzystania z terenów zielonych lub kąpielisk w Łodzi? (max. 2 odp)

A - Odległość od miejsca zamieszkania, **B** - Duża liczba odwiedzających,
C - Brak dogodnego połączenia,
D - Mała atrakcyjność (zła jakość wód i zieleni, śmieci),
E - Infrastruktura (brak parkingów, placów zabaw, barów),
F - Brak ławek, szlaków pieszych, rowerowych itp.,
G - Brak poczucia bezpieczeństwa, **H** – Inne, **I** - Nic nie utrudnia

Wśród ankietowanych, którzy odwiedzają tereny zielone i miejsca kąpieliskowe w Łodzi najczęściej wybieranym miejscem jest Las Łagiewnicki i „Arturówek” (29%) z czego 67% robi to częściej niż 10 razy w roku. W następnej kolejności respondenci najczęściej typowali Park Mickiewicza (Julianowski) (13%) oraz Park Piłsudskiego (Zdrowie) (11%) i Park Staromiejski (Śledzia) (11%). Należy podkreślić, że z uwagi na przeprowadzanie ankiet jedynie na terenie „Arturówka”, na uzyskany wynik mogło mieć wpływ bliskość miejsca zamieszkania ankietowanych.

Zaledwie co czwarty ankietowany jest zadowolony z dostępności terenów skwerów, parków i basenów na terenie Łodzi, a jedynie co dziesiąty respondent wykazał zadowolenie z dostępności otwartych, publicznych kąpielisk zlokalizowanych na łódzkich stawach (Wykres 7). Uzyskane wyniki ankiet podkreślają, że aż **57%** ankietowanych jest niezadowolonych z dostępności miejsc kąpieliskowych w Łodzi. Tak znaczący stopień niezadowolenia mieszkańców Łodzi prawdopodobnie związany jest z małą ilością kąpielisk, niską ich atrakcyjnością oraz złą jakością wód kąpieliskowych (pojawiającymi się corocznie zakwitami sinicowymi) na co wskazuje **67%** ankietowanych (Wykres 8).

Jakość wód i środowiska przyrodniczego jest ważnym czynnikiem kształtującym wartość estetyczną oraz rekreacyjną danego obszaru.

Wyniki cz. C – informacje na temat Arturówka

Dla określenia głównych celów pobytu ankietowanych w „Arturówku” oraz przyczyn wpływających negatywnie na możliwość korzystania z tego obszaru, dokonano analizy wyników siedmiu pytań ankiet, których procentowy udział odpowiedzi przedstawiono na wykresach poniżej.

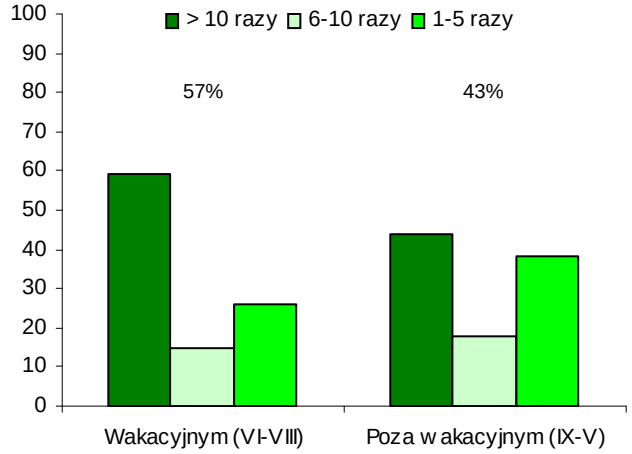

Wykres 9. Jak często przebywa Pani/Pan w Arturówku w sezonie wakacyjnym i poza wakacyjnym:

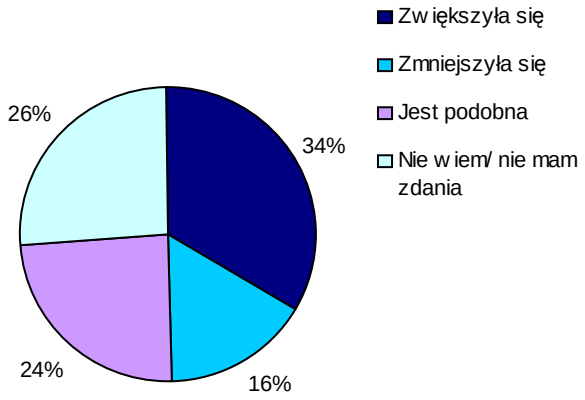

Wykres 10. Liczba osób odwiedzających Arturówek w sezonie letnim, w porównaniu z latami ubiegłymi:

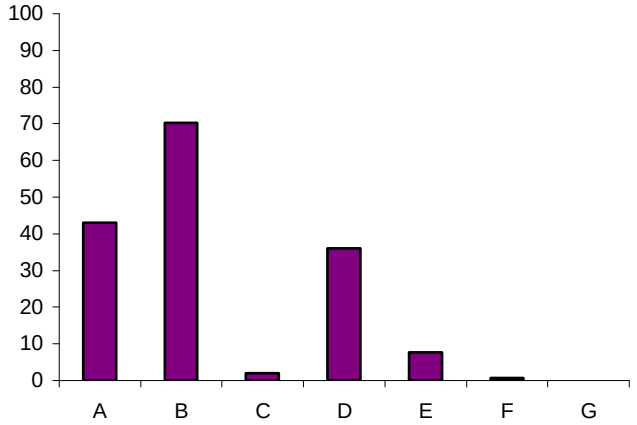

Wykres 11. Jaki jest cel Pani/Pana wizyty w Arturówku? (max. 2 odp)

A - Kąpiel w stawie lub odpoczynek na plaży,
B - Spotkanie towarzyskie, spacer,
C - Łowienie ryb,
D - Sporty wodne, zimowe, jazdy konne, bieganie, rower,
E - Wypoczynek w ośrodku, **F** - Dydaktyka, **G** - Inne

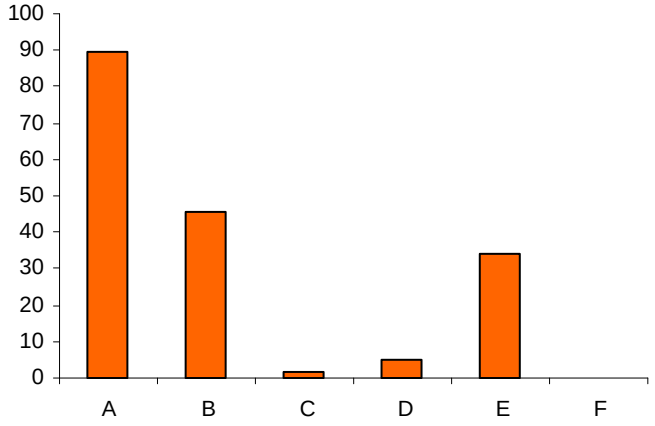

Wykres 12. Jaką funkcję Pani/Pana zdaniem pełni dla Łodzian Arturówek? (max. 2 odp)

A - Rekreacyjno-zdrowotną (odpoczynek i sport),
B - Estetyczno-przyrodniczą (piękno krajobrazu),
C - Dydaktyczno-wychowawczą (edukacyjną),
D - Kulturową (wycieczki krajoznawcze),
E - Społeczną (spotkania towarzyskie), **F** - Inną

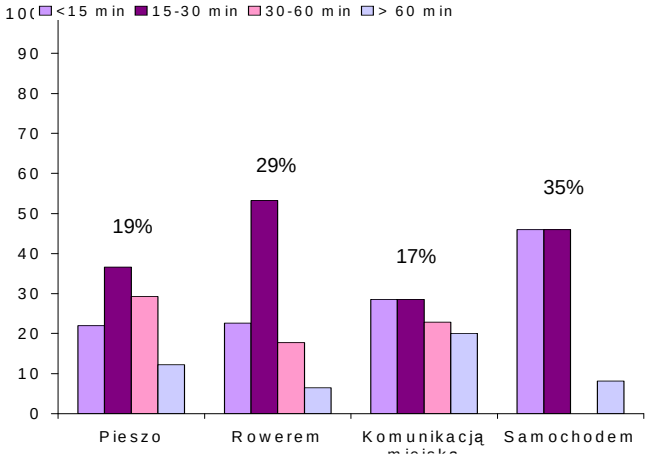

Wykres 13. W jaki sposób dostaje się Pani/ Pan na teren Arturówka i ile czasu (w minutach) to zajmuje?

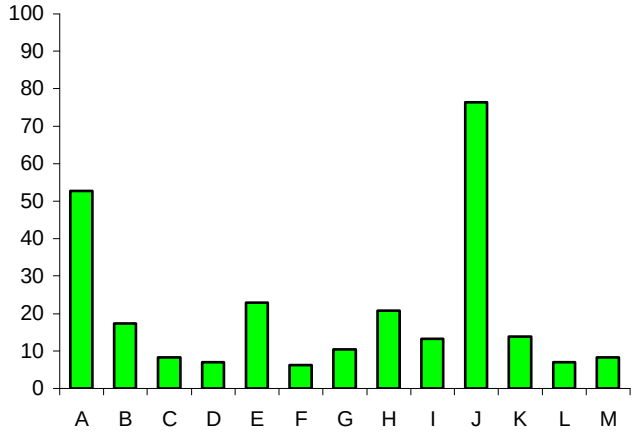

Wykres 14. Czego brakuje Pani/Panu w Arturówku? (max. 3 odp)

A - Ławki i zadaszenia, **B** - Klomby kwiatowe, **C** - Leśne szlaki, **D** - Brukowane alejki, **E** - Wieża widokowa, **F** - Roślinność wodna, **G** - Place zabaw, **H** - Zjeżdżalnie wodne, **I** – Fontanny, **J** - Czyste kąpielisko, **K** - Kawiarnie/ bary, **L** - Ścieżki dydaktyczne, **M** - Inne

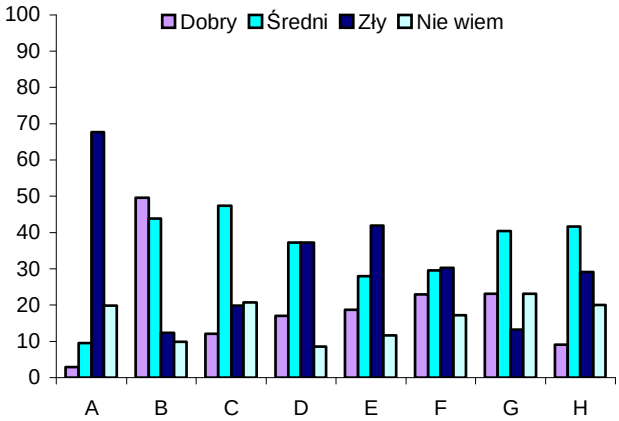

Wykres 15. Proszę dokonać oceny poszczególnych komponentów na terenie Arturówka:

A - Czystość wody w kąpielisku, **B** - Różnorodność roślin, **C** - Różnorodność zwierząt, **D** - Ilość ścieżek i ławek, **E** - Dostępność koszy na śmieci, **F** - Jakość/ czystość placów zabaw **G** - Stan kajaków/ rowerów wodnych, **H** - Dostępność boisk/ kortów

Zespół zbiorników rekreacyjnych „Arturówek” w Łodzi jest najczęściej odwiedzany w okresie wakacyjnym (VI-VIII), co potwierdza **57%** udział odpowiedzi ankietowanych (Wykres 9). Ankietowani deklarują, że zdecydowanie rzadziej odwiedzają „Arturówek” poza sezonem wakacyjnym, co podkreśla istotność dostępności miejsca kąpieliskowego dla Łodzian w „Arturówku” w okresie letnim.

Ponad **70%** respondentów uznało spotkanie towarzyskie i spacer za główny cel ich pobytu na terenie „Arturówka”. Średnio co drugi ankietowany wskazał kąpiel w stawie lub odpoczynek na plaży (**43%**), a co trzeci możliwość uprawiania sportów (36%) jako nadrzędny cel ich wizyty w „Arturówku”. Prawdopodobnie, corocznie pojawiające się w okresie wakacyjnym zakwity sinicowe w zbiorniku dolnym (kąpielisko), są przyczyną spadku ilości osób ankietowanych zainteresowanych kąpielą w stawie, kosztem wzrostu liczby osób wybierających jedynie spacery lub aktywność fizyczną.

Prawie każdy ankietowany (**90%**) wskazał funkcję rekreacyjno-zdrowotną (odpoczynek i sport) jako jedną z najważniejszych funkcji jakich ich zdaniem pełni „Arturówek”. Dodatkowo co drugi respondent (46%) uznał „Arturówek” za miejsce pełniące istotną

funkcję estetyczno-przyrodniczą (piękno krajobrazu). Bez znaczenia dla ankietowanych pozostaje obecnie funkcja dydaktyczna.

Ponadto, co trzeci ankietowany (34%) twierdzi, że liczba osób odwiedzających „Arturówek” w sezonie letnim zwiększyła się, w porównaniu z latami ubiegłymi, co świadczy o atrakcyjności tego miejsca.

Większość ankietowanych (35%) dostaje się na teren „Arturówka” własnym środkiem transportu, co zajmuje im mniej niż 30 minut (92%). Co dziesiąty respondent korzystający z własnego transportu potrzebuje więcej czasu niż godzinę by dostać się na teren Lasu Łagiewnickiego i „Arturówka”, co podkreśla ważność miejsca nawet dla Łodzian mieszkających w znacznej odległości od „Arturówka”. Spośród ankietowanych 29% dostaje się do „Arturówka” rowerem, a z kolei 19% pieszo. Zaledwie **17%** ankietowanych w celu transportu do „Arturówka” i Lasu Łagiewnickiego korzysta z miejskiego środka transportu, a co piątemu respondentowi zajmuje to więcej niż godzinę. Taki udział procentowy sugeruje niską dostępność miejsca wypoczynkowego dla osób nie posiadających własnego środka transportu oraz niedogodne połączenie komunikacyjne z miastem.

Prawie **70%** respondentów uznało czystość wody w kąpielisku za zdecydowanie złą, a co czwarty respondent zwraca uwagę na brak koszy na śmieci, sanitariatów oraz ławek (Wykres 15). Zaledwie 3% ankietowanych uważa jakość wody na kąpielisku za dobrą. Zła jakość wody w kąpielisku jest dostrzegana przez osoby odwiedzające „Arturówek” i może mieć znaczący wpływ na potencjał rekreacyjny tego miejsca. Potwierdzają to również wyniki prezentowane na wykresie 14, gdzie ponad **70%** ankietowanych podkreśla brak czystego kąpieliska jako jedną z najważniejszych przeszkód napotykanych w „Arturówku” obok braku ławek i zadaszeń (>50%). Ankietowani postrzegają złą jakość wody kąpieliska jako główny problem pobytu w „Arturówku”.

Wyniki cz. D – informacje na temat projektu EH-REK

Zdecydowana większość ankietowanych (**80%**) nie słyszała nigdy o projekcie EH-REK oraz planowanych w ramach projektu inwestycjach mających na celu poprawę jakości wód. Obecnie rozpowszechnienie wśród mieszkańców Łodzi informacji o celach, założeniach i oczekiwanych rezultatach projektu EH-REK jest kluczowym elementem projektu. W związku z powyższym stworzono stronę internetową dla projektu www.arturowek.pl, która ma być najszybszym, najprostszym i najbardziej powszechnym źródłem informacji na temat działań realizowanych w ramach projektu na terenie „Arturówka”. Obecnie prawie wszyscy ankietowani (**97%**) nie korzystali jeszcze ze strony internetowej projektu EH-REK.

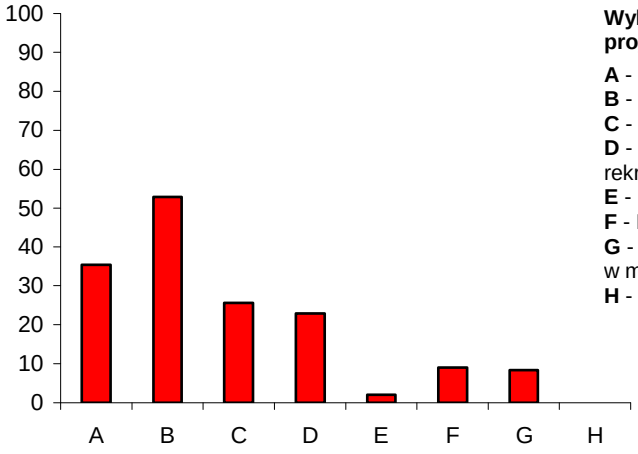

Wykres 16. Jakie widzi Pani/ Pan korzyści dla Łodzi z realizacji projektu EH-REK finansowanego ze środków UE? (max. 2 odp)

A - Nic mi nie wiadomo na ten temat,
B - Poprawa jakości wody w zbiornikach Arturówek i rzece Bzurze,
C - Poprawa estetyki otoczenia w miejscach realizacji inwestycji,
D - Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego dla osób korzystających rekreacyjnie ze zbiorników,
E - Działania edukacyjne i szkoleniowe,
F - Korzyść finansowa i promocja miasta,
G - Możliwość zastosowania podobnych rozwiązań dla innych zbiorników w mieście,
H - Inne

Obecnie co trzeci respondent (**37%**) twierdzi, że nie posiada wiedzy jakie korzyści dla miasta może przynieść realizacja projektu EH-REK. Ponad połowa ankietowanych uznała poprawę jakości wody w zbiornikach oraz rzece Bzurze (**53%**) za największą korzyść wynikającą z realizacji projektu na terenie „Arturówka”. Zwracali również uwagę na konieczność poprawy estetyki otoczenia (**26%**) oraz zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego dla osób korzystających rekreacyjnie ze zbiorników (**23%**). Zarówno jakość wody jak i estetyka oraz bezpieczeństwo stanowią dla ankietowanych istotny element związany z ich pobytem na terenie „Arturówka”.

Wnioski

1. Połowa ankietowanych posiadających dzieci oceniła ilość publicznych kąpielisk zlokalizowanych na łódzkich stawach za niewystarczającą, a te które istnieją ze względu na złą jakość wód nie spełniają ich oczekiwań.

2. Co czwarty ankietowany odwiedza wraz z dziećmi „Arturówek” w celu kąpieli w stawie lub odpoczynku na plaży.

3. Co trzeci ankietowany przebywający w „Arturówku” w innym celu niż kąpiel i odpoczynek na plaży uważa również jakość wody w kąpielisku za zdecydowanie złą.

4. Spośród wszystkich ankietowanych odwiedzających „Arturówek” częściej niż 10 razy w sezonie letnim, ponad 40% to mieszkańcy Bałut, a 19% to mieszkańcy Śródmieścia; dzielnice te są położone najbliżej „Arturówka” i w swoim otoczeniu nie posiadają innego tak dużego i atrakcyjnego terenu zielonego z kąpieliskiem.

5. Prawie żaden respondent (<1%) nie dostrzega możliwości edukacyjnych i dydaktycznych związanych z „Arturówkiem”.

Publiczne miejsca kąpieliskowe w obszarach miejskich takie jak np. „Arturówek” w Łodzi stanowią ogromną atrakcję dla wielu rodzin. Korzystanie z nich, głównie w okresie wakacyjnym, wydaje się być idealną alternatywą dla niedostępnych ze względów finansowych basenów i kompleksów wodnych. Niestety, ze względu na pojawiające się corocznie w okresie letnim toksyczne zakwity sinic, świadczące o antropogenicznym zanieczyszczeniu wód, kąpieliska te są zamykane do użytku publicznego, co uniemożliwia rekreacyjne ich wykorzystywanie.